

Midt mellom mold og marked

Stor spredning i arbeidsoppgaver har preget arbeidet i Foregangsfylke-prosjektet for økologiske grønnsaker og potet. I grøntsektoren er veien kort fra produksjon til salg. I dette intervjuet forteller prosjektleder Kari Mette Holm fra arbeidet, som avsluttes ved nyttår.

Grete Lene Serikstad | NORSØK

Vestfold er et viktig grønnsaksfylke. Da ordningen med Økologiske Foregangsfylker startet i 2009, var det naturlig at satsingen på grønt ble lagt til Fylkesmannen i Vestfold. Her var det fra før stor aktivitet med forsøk og rådgiving innen økologiske grønnsaker og potet i prosjektet «Økogrønt 2010».

Kari Mette Holm, fylkesmann i Vestfold. Foto: Fylkesmannen i Vestfold

– Foregangsfylke-prosjektet har arbeidet med både produksjon og marked. I 2011 inngikk vi avtale med NLR Østafjells om samarbeid, for å dra nytte av kompetansen til rådgiver Thomas Holz. De første prosjektårene ble hele hans stilling dekket av prosjektet. Fylkesmannens holdning er at Norsk Landbruksrådgiving (NLR) skal være bondens førstevalg for rådgiving, sier prosjektleder Kari Mette Holm.

– Vi hadde god nytte av dette samarbeidet. Markedsarbeidet ble ledet fra Fylkesmannen, siden vi har

lang erfaring med grøntsektoren og markedet. Men det er viktig å ha både produksjon og marked i tankene samtidig. En økning i produksjon må tilpasses markedet og omvendt, sier Kari Mette.

Fylkesmennene i flere fylker har siden 2010 fått midler til Foregangsfylke-prosjekter. Fylkene har hatt et særlig ansvar for å bidra til målet om økt produksjon og omsetning av norske produkter. Arbeidet har blant annet omfattet å bidra til velfungerende verdikjeder innen de ulike produksjonene. Som det går fram av navnet, har Landbruksdirektoratet lagt vekt på overføring av kunnskap til andre områder i landet, andre prosjekter og andre fagmiljø. Dette ble formalisert fra 2014, da det nasjonale ansvaret ble tydeliggjort.

– Vi har hele tida samarbeidet med grønnsaksmiljøene i nærområdet, der det er muligheter for økt produksjon av økogrønt. Foruten hele Vestfold har dette omfattet Grenland i Telemark, Lier og Sylling i Buskerud og Rygge i Østfold. Etterhvert utvidet vi samarbeidet til også å omfatte Hedmark og Oppland, som er store grønnsaks- og potetfylker. Fra 2014 har arbeidet omfattet alle grønnsaks- og potetdistrikter i Norge. Prosjektet har lagt vekt på at all rådgivning til produsenter har skjedd i samarbeid med lokale rådgivere. Vi har orientert dem om hvilke tjenester vi kan tilby, forteller Kari Mette.

Prosjektets samarbeid med andre har vært omfattende og lista over samarbeidspartnere er lang. Foruten produsenter og rådgivere, omfatter den blant annet forskningsinstitusjoner og studenter, så vel som sykehus, barnehager og store markedsaktører i tillegg til alternative omsetningsformer som REKO-ringer.

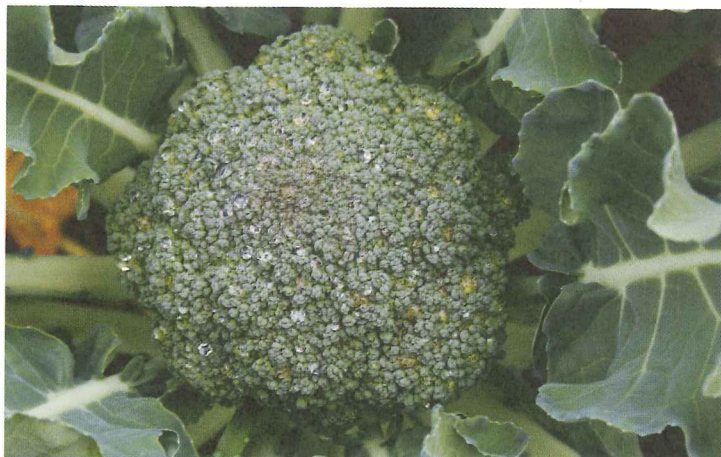
– Interessen har vært stor fra mange

hold. Jeg har opplevd at prosjektet har vært nyttig for mange, og at det har hatt en viktig rolle i arbeidet med å styrke den økologiske grøntproduksjonen, sier Kari Mette.

– Mange forhold er endret siden prosjektet startet. Salget av økologiske produkter har økt, og økovarer har blitt lettere tilgjengelige for flere. For grønnsaker og potet holder ikke den norske produksjonen alltid tritt med den økte etterspørselen. Samarbeidet i verdikjeden må bli bedre. F.eks. kan Grøntprodusentenes samarbeidsråd være en viktig medspiller for å oppnå økt økologisk produksjon og marked i framtida, mener hun.

– Jeg vil trekke fram den viktige rollen økologisk landbruk har som spydspiss for et mer miljøvennlig konvensjonelt landbruk, sier Kari Mette. Denne rollen er ikke minst tydelig i grønnsaksproduksjonen. Teknikker og utstyr som de økologiske produsentene har startet med, har «smittet over» til konvensjonelle produsenter. Bruk av falsk såbed, insektnett og ulike typer utstyr til ugrasregulering er eksempler på dette innen grønnsaksdyrkingen, forteller hun. – Jeg opplever at konvensjonelle produsenter har blitt mye mer åpne for økologisk landbruk – de ser at mye dreier seg om god agronomi. Frontene er ikke lenger så steile – noe som også viser seg i at antall parallellprodusenter øker. Etter min mening har Foregangsfylkene gitt viktige bidrag til denne utviklinga, sier Kari Mette.

– Jeg håper at det framover kan komme ordninger som støtter ulike modeller for vekstskifte. Et allsidig vekstskifte, med eng i tillegg til åker, er helt nødvendig i økologisk drift. Flere steder har økologiske husdyrprodusenter og planteprodusenter startet samarbeid om bruk av jord og gjødsel. Hos Fylkesmannen i Vestfold har vi

Foregangsfylket for økologiske grønnsaker og potet har tilrettelagt for markdager, demonstrasjoner og rådgiving rundt om i landet. Alle foto, unntatt rødkålen: Kari Bysveen.

utviklet et nettbasert kartverktøy for hele landet, hvor økologiske produsenter med ulike produksjoner kan «finne» hverandre, forteller Kari Mette.

Etter mange års arbeid mener prosjektlederen at det fremdeles er noen flaskehals for grøntproduksjonen kan dekke det økende markedet. Dette gjelder både i selve produksjonen, og videre i verdikjeden. – Produsentene vil tjene på å tenke forebyggende i enda sterkere grad. Grønnsak-kulturen må planlegges flere år før den anlegges. Dessuten - robotteknologi vil bli stadig viktigere i produksjonen, mener Kari Mette.

Ved nyttår avsluttes Foregangsfylkeprosjektene. Resultatene fra grønt-prosjektet er i første rekke formidlet til produsenter, både muntlig og skriftlig. For flere kulturer er det skrevet dyrkingsveiledninger. Disse finnes tilgjengelig på www.nlr.no.

no/økologisk, sammen med relevant kursmateriell. -Heldigvis videreføres arbeidet med grønnsaker og poteter av grønnsaksrådgiverne i NLR. Norsk andel av totalt grøntkonsum i Norge kan økes betraktelig. Vi trenger bla. bedre informasjon for fordelingen mellom norsk og import. Dessverre er videreføring av markedsdelen mer uklart, her mangler det virkemidler, oppsummerer Kari Mette.

- Kontakten mellom Foregangsfylkene og forskningsmiljøene kunne vært mye bedre. Det lille som har vært av samarbeid, var vellykket. Tida strakk rett og slett ikke til for mere, sukker Kari Mette.

– Jeg opplever at den nye nasjonale strategien for økologisk landbruk

legger opp til en naturlig fortsettelse av arbeidet i Foregangsfylkene. I denne strategien inngår bla. oppnevning av et dialogforum med «deltagelse fra sentrale aktører...». Bakgrunnen er behovet for mer samordnet innsats gjennom hele verdikjeden. Etter min mening bør prosjektlederne fra Foregangsfylkene inviteres til å delta i forumet, vi har mye kompetanse som kan komme til nytte i dette arbeidet, oppfordrer Kari Mette.

Prosjektlederen avslutter intervjuet med å minne om FNs 17 mål for bærekraft. Det vil stadig bli viktigere å se arbeidet med økologisk landbruk i sammenheng med disse i tida framover, mener hun.

Grete Lene Serikstad

Grete Lene Serikstad er forsker og rådgiver ved NORSØK. Hun jobber med tema som kløvertretthet, bruk av råtnerest, uønskete stoffer i husdyrgjødsel, og miljøeffekter av økologisk landbruk. Hun er fagredaktør i Agropub.